

M O W A
DO LUDU
CHRZESCIANSKIEG
AUGSPURSKIEY KONFESSYI
PRZY
ZAKŁADANIU KAMIENIA

pod Ołtarz
NOWEGO KOŚCIOŁA

W LUBLINIE
Dnia 1. Października Roku 1787.
MIANA
przez Wielebnego JMci Xiędza
GŁOWACKIEGO.

W WARSZAWIE 1788.
w Drukarni uprzywileiowancy MICHAŁA GRÓLLA, Księgarza
Nadwornego J. K. Mci.

P-18-g-244
~~7133~~
40-662
B.P im. Ł.

Yr. ~~7133~~

H. Łopaciński

*Každy z nas niech się bliźniemu podoba ku dobremu dla zbu-
dowania. Epistola S. Pauli ad Romanos Cap. XV.
Versu 2.*

Stoycie tedy w tej Wolności, którą nas Chrystus wolnemi uczynił. Epist. S. Pauli ad Galatos. Cap. V. v. 1.

Tak wielka i rzadko się trafiająca Uroczyłość, iaką my na tym Mieyscu dziś obchodzimy, podała by mi obfitą do mówienia Materją; gdyby krótkość czasu, gdyby przychylna tak zacnych Słuchaczow attencya, niebyła mi powodem, abym myśli moje w krótkich opowiedział słowach.

A2

Za naywiększą poczytam sobie pomyślność, że mi wolno przed tak licznym i zaczęym zgromadzeniem otworzyć nieudolne usta moje; że mi wolno radosnym sercem oddać nayżyczliwsze powin-zowanie, WAM KOCHANI BRACIA! którzy tego nowego Przybytku Chwały Bożej iesteście Fundatorami i Promotorami; a oraz w krótkim napomnieniu WAS zachęcić, do oświadczenia nayży-wszej wdzięczności nietylko Bogu, którego Błogo-sławieństwem uszczęśliwieni iesteście, ale i tym, któ-rych szczególną łaską zaszczycić się możecie.

Pamiętne, a do tego uroczystego Obrządku pięknie stosujące się słowa, czytam w Liście Pa-wła S. do Galatów, które w ten opiewają sposób.

Stoycie tedy w tej Wolności którą nas Chrystus wolnemi uczynił.

Błogosławiony Apostoł Święty Paweł, w pomie-nionych słowach mówi o Wolności, którą Chrze-ścianie od Chrystusa Pana Zbawiciela Swiata otrzy-mali; która nayprzedniey w tym zależy; że sumie-nie tych, którzy uwierzyli w Jezusa nie iest przy-muszony inaczey wierzyć i żyć, tylko podług nayle-pszego przeświadczenia; które gruntowna znaio-mość Nauk Chrystusa Pana w sercach ich sprawuje.

W początkowych Zborach Chrześcianańskich, od SS. Apostołów zafundowanych, byli ludzie, z Narodu Żydowskiego nawroceni, którzy przywykli-

---

szy do Ustaw i Obrządkow zakonu Mojżeszowego, przestrzeganie onych za rzecz potrzebną sądzili; i dla tego drugich, którzy Naukę Zbawiciela przyjęli, do przestrzegania tych Obrządkow starozakonnych przymuszać chcieli. Ale Paweł S: przeciwiąc się temu, nauczał: że ustawy starozakonne będąc wyobrażeniem tego, co Chrystus Pan wykonał, na nim się spełniły; a zatym od niego są zniesione, że więc Chrześcianie od obowiązku przestrzegania onych zupełnie są uwolnieni; do tego zmierzają słowa Apostolskie którem namienił: *Stoycie tedy w tey Wolności, którą nas Chrystus wolnemi uczynił.*

Podług nauki Apostołów i samego Chrystusa Pana; Religia, którą on na świat wprowadził, nie ma podlegać żadney niewoli. Wiara i Postulzeństwo każdego Chrześcianina mają być dobrowolne, fundujące się na naylepszym przeświadczeniu gruntowney zności i sumienia. Święty Paweł mowi: *gdzie jest Duch Pański, tam jest i wolność (a) ku wolności powołani jesteście Bracia; tylko pod zasłoną tey wolności ciału nie (pozwalycie) to jest, namiętnościom waszym niedogadzaycie (b) ale baczcie; aby znadź ta wolność wasza nie była młym ku zgorśzeniu (c).* Kto uważa nauki i rozkazy Chry-

---

(a) 2 Epist. ad Corinthos Cap. III. v. 17.

(b) Epist. ad Galatos Cap. V. v. 13.

(c) 1 Epist. ad Corinth. Cap. VIII. v. 9.

śłusa Pana, które powszechną miłość braterską, bezstronną dobroczynność, i życzliwe iednych drugim usługowanie, za nayprzedniejsze powinności każdemu zalecaią; które nam przykład naydoskonalszey miłości Zbawiciela ku wżyszkim ludziom do naśladowania wystawiaią; ten przyznać musi, że wżyskie do tego zmierzają, aby każdy miał tę wolność Bogu służyć w szczerości serca, ochotnym i dobrowolnym umysłem podług przeświadczenia sumienia swego.

Nasza wolność, którą nas Bóg przez Jezusa Chrystusa udarował, nietylko w tym zależy, że nie jesteśmy przymuszani do przestrzegania obrządków starozakonnych, ale też w tym, że w Religii i w Nabożeństwie możemy się rządzić podług nauk i rozkazow Zbawiciela, które z pism Ewangelistow i Apostołow SS. poznawamy i o których prawdzie w sumieniu swym przeświadczeni jesteśmy. Nasza wolność w Religii szczególnie w tym zależy, że iako Obywatele kraiu od zwierzchności kraiowey nie jesteśmy przymuszani wierzyć i czynić przeciwko przeświadczeniu sumienia naszego; że bez przeszkody możemy to wykonywać, co za powinność swoją uznawamy. Naszą wolnością w tym kraiu są wżyskie prawa przywileje i swobody, które nam od Naywyższej Zwierzchności są nadane, i niewzruszonym prawem świątobliwie zabezpieczone. We-

---

dług których wolno nam w Religii naszej to czynić, do czego się czuiemy być obowiązani, a tego zaniechać, co według znajomości Nauk Chrystusowych, którą mamy, nam się zdaie być niepotrzebne. Tę więc wolność, którą iako Obywatele tego kraju mamy, powinniśmy sobie iako nayszacuniejszy kleynot od Naywyższej krajowej Zwierzchności nam darowany, wielce poważać, i oney wdzięcznym sercem zażywać. Do tego napomina nas Apostoł S. Paweł, gdy mówi: *Stoycie w tej Wolności, którą nas Chrystus wolnemi uczynił.*

Zebyście iednak, *naymilsi Chrześciance!* do godnego poważania sobie Wolności Waszey tym bardziej zachęteni byli; chcecie z pilnością uważać, iak drogim i nieoszacowanym kleynotem iest ta wolność, którą teraz macie w Religii.

Wolność w Religii iest wielką pomocą do pomnożenia prawdziwey doskonałości, każdemu Chrześcianinowi potrzebney. Coż może być człowiekowi droższego nad Religią, którą wyznawa, którą podług swego przeświadczenia przyimuie? Coż może być pożyteczniejszego, iak kiedy każdemu wolno myśleć i mówić o tym, co onego najbardziej interessuie, i w czym on nadzieię zbawienia swego pokłada? Przez to bowiem może się uwolnić od wątpliwości i przekonać o prawdzie;

---

przez to znajomość Religii znacznie się rozszerza pobożność się pomnaża, i szczęśliwości nam przybywa. Gdzie wolność w Religii panuje, tam Religia pokazuje się ludziom w przyjemney postaci, każdy poznawa iey szacowność i pożyteczność. Każdy zniey czerpa pociechę, każdy w niey znajduje ważne pobudki do wypełnienia obowiązków, każdy przez nauki Religii, które dobrowolnie z przeświadczeniem przyjmuie, do Synowskiey ufności, miłości, bojaźni Bożej i do nieobludney pobożności zachęcony bywa.

Wolność w Religii pomnaża prawdziwą cnotę między ludźmi. Albowiem kiedy to co czynić i czego zaniechać, to co myśleć, czemu wierzyć, czego się spodziewać albo obawiać powinieniem, sam bez przeszkody uważać; kiedy o prawdzie wiary moiey, o moich powinnościach i o pewności nadziei moiey samego siebie przeświadczyć, a według przeświadczenia mego żyć mogę; tedy własne serce moje do tego mię pobudza; tedy się mocno trzymam tego, com za prawdę uznał; tedy dobrowolnie czynię to, com czynić powinien; tedy szczerze nienawidzę to złe, którego się wystrzegam, i mam prawdziwie upodobanie w tym dobrym, które wykonywam; tedy nietylko to czynię co czynić muszę, ale czynię wszystko, co czynić mogę; a w skrytości tak sobie przed Bogiem postępuję, iako

---

ko się na jawie przed ludźmi pokazuje; tym sposobem jestem tak cnotliwym iako według Religii Zbawiciela być powinienem.

Mając wolność w Religii, zażywamy prawdziwey szczęśliwości cywilney w tym kraju, którego Obywatelami jesteśmy. Maiętność, sława i życie nasze jest nam zabezpieczone. Nie mamy racyi obawiać się przesładowania; możemy wszyscy podług stanu i powołania swego, wypełniać powinności dobrego Obywatela i Ojczyźnie być użyteczni. Mając wolność w tey Religii, którą wyznawamy, rządźmy się własnym sumieniem! nasza Wiara funduje się na przeświadczeniu, żadna wątpliwość, żadna różność w zdaniu nieczyni nas niespokojnymi. Co wiemy, to pewno wiemy. Czemu wierzymy, temu mocno wierzymy; czego się spodziewamy, tego się z ufnością spodziewamy; co czynimy, to czynimy dobrowolnie i z radością. Dobre świadectwo sumienia sprawia w sercach naszych miłą spokojność, a my doznawając tych korzyści, których nam wolność nasza użycza, czujemy to żeśmy szczęśliwemi.

Znaię więc tak wielki szacunek tey Wolności, którą, iako Chrześciance mamy w tym kraju między Współ-Wyznawcami Imienia Chrystusowego, powinniśmy tey Wolności dobrze zażywać, i starać się, abyśmy z niey iak najwięcey korzystając gorliwemi chwalcami Bożemi i użytecznemi Obywatelami za-

---

wsze się pokazywali. Powinniśmy wszystkiego się wystrzegać, co naszym prawom i przywilejom może być szkodliwego, albo przez co byśmy ten tak drogi Klejnot Wolności utracić mogli. Niepowinniśmy tego czynić, do tego nas nikt nieprzymusza, ani tego zaniedbywać, do czego nas Religia nasza obowiązuje; i do czego nam Wolność nasza sposobność podaje. *Stóymy tedy w tey wolności.* Czynimy wszystko, co według Nauki Chrystusa Pana czynić powinniśmy. Niezaniedbujemy Nabożeństwa; niebądźmy opieczętami w wypełnianiu rozkazow Bożkich; niebądźmy niedbałemi w tym co zmierza ku pomnożeniu chwały Bożej, ku zbudowaniu bliźnich naszych, i ku utwierdzeniu tey Wolności którą mamy. Gdy nam wolno zaradzać o dobro Zborow naszych; czynimy to z przystöyną gorliwością i pilnością. Gdy nam wolno podług naszych obrządkow Akty Nabożeństwa odprawiać; odprawiamy je z bogoboyną uczciwością; gdy nam wolno Boga chwalić w szczerości serca; niewymysłamy nowych obrządkow, które do pobożności nie służą. Mając zupełną Wolność; wystrzegamy się wszystkiego, przez co byśmy ją utracić mogli. Nadewszystko unikamy niezgody tak między sobą, iako też z Bracią naszą od których się w Nabożeństwie różniemy. Albowiem zgoda i spokoyność jest naymocyfzszą twierdzą Wolności naszej; ale ci, którzy

pokoy i zgodę zrywają, wydzierają nam ten Kley-not Wolności Naszey i podają nas na zgubę. Osobliwie unikamy zgorzienia, abyśmy nikogo żadnym sposobem nieobrażali. Im większa jest nasza Wolność, tym ufilniey staraymy się, abyśmy słodkich owocow iey pożywali, i abyśmy żyjąc w pokoiu i w bezpieczeństwie doznawali wszelkicy szczęśliwości. We wszystkich okazach pokazuemy się iako prawdziwi Wyznawcy Nauki Chrystufa Pana, abyśmy tę Naukę iego nienaganionemi postępkami zdobili; i aby ci, którzy nas nieznają, albo ci, którzy z niewiadomości, lub uprzedzenia dotąd źle o nas trzymali, widząc chwalebne i cnotliwe postęпки nasze, zdanie swoje odmienili, a nam sprzyjając i nas kochając Wolności naszey nam niezadrościli, ale ją mocą i powagą swoją utrzymywali. Tym sposobem Chwałę Bożą pomnożemy, wolność naszą utwierdziemy i prawdziwie szczęśliwemi się staniemy.

Tey wolności, o którey mowiłem znacznych już doznawamy pożytkow, między któremi wystawienie tego przybytku Pańskiego jest jednym z najprzednieyszych. Ktoż z *Was kochani Bracia!* przekonany będąc, że wolność w Religii naydroższym jest kleynotem, nie miał by się z tego w sercu swym weselić i cieszyć, że do tego Domu Chwały Bożey będzie mógł przychodzić i w nim Bogu powinne u-

szanowanie oddając, nauk zbawiennych słuuchać, naydroższe Świętości przyjmować, i w pobożności się ćwiczyć. Tu będzie to miejsce, z którego niebieskie dary, i zbawienney łaski Bożey upominki każdy pokutujący grzesznik odbierając, dla strapionego serca swego znajdzie pożądaną pociechę. Ktoż z *Was* niemiałby już teraz iawnie wszystkim tu przytomnym obiawić tey Radości, którą serca wasze są napełnione? Ktoż z *Was* niemiałby dziś głośno oświadczyć tey wdzięczności, którą Bogu, którą Zwierzchności krajowej, którą temu Miastu, którą wszczególności różnym osobom winni jesteście?

Wdzięczność należy od was Bogu, którego łaskawa opatrzność przywróciła wam tę wolność; że podług przeświadczenia sumienia Waszego chcąc Bogu służyć, Jmieniowi Jego Najświętszemu, ten przybytek Chwały jego, ten Kościół bez żadney przeszkody wystawić możecie. *Coż oddamy Panu za wszystkie Dobrodziejstwa jego, które nam uczynił. Ofiarujemy mu ofiarę chwały, i wzywamy imienia jego, oddamy śluby nasze Panu, przed wszystkim ludem jego, tu w przysiągkach Domu Pańskiego (d). chwalmy Pana, który Jeruzalem buduje a rozproszonemu Izraela zgromadza (e). Chwalmy Pana, który się do nas nawrócił w miłosierdziu, i dał nam*

(d) Psalm 116. v. 12, 17. 18. 16.

(e) Psalm 148. v. 2.

te pociechę, iż możemy zbudować Dom imieniowiiego (f). On chce mieszkać w pośród nas (g). Aby imię jego od nas chwalone było. Niech się tedy zmoćnią ręce wasze, mówi Pan zastępów, bo założony jest Dom Pana zastępów, a Kościół ma być dokończony; czyie ręce założyły ten Dom, tego ręce dokonają go, a dowiedz się, że usta Pańskie mówiły; bo kroźby wzgardził dniem małych początków, ponieważ się wesela wszyscy patrząc na ten kamień; który ma być położony (h).

Oddajcie Hołd wdzięczności waszey Najiaśniejzey Rzeczypospolitey i Najiaśniejszemu Jey Rzadcy, pod którego szczęśliwym Panowaniem te Prawa, Przywileie i Swobody, nam wyznawcom Imienia Chrystusowego są nadane i przywrócone, które nam zapewniły Wolność i zabezpieczyły naszą szczęśliwość. Niechże pod mocną Obroną Naywyżzey Opatrzności, całość potęga i trwałość tey Oyczyzny na wieczne czasy utwierdzona zostanie; aby żadne nieprzyjacielskie zamysły oney zaszkodzić niemogły. Niech też będą przedłużone dni Panowania Najiaśniejszego KRÓLA Oycy Oyczyzny. Niech czerstwość naydoskonalszego zdrowia i szczęśliwy los nieodmiennych pomyślności Jemu służą

(f) Zacharyas Cap. I. v. 16.

(g) 1. Regum VI. 13.

(h) Propheta Zacharyas Cap. VIII. 9. Cap. IV. 9. 10.

w niezmierzone lata, abyśmy pod cieniem Ber-
ła iego miły spoczynek znalazłszy słodkich Owo-
ców Wolności nafzey bez przeszkody zażywać mo-
gli. Niech sława mądrości i łaskowości Jego po
całym świecie słynąca od potomności z wdzięczno-
ścią i z radością wspominana będzie.

I *Wam Przechacnym tego sławnego Miasta*
Rządcom i Obywatelom nieśmy dziś Ofiarę nayży-
wszey Wdzięczności. Przywilej na kupienie tego
miejsca, któreśmy Bogu poświęcić umyśliли zabez-
pieczający nam te własność, od Was dany i pod-
pisany i w te fundamenta schowany; zostanie na
zawsze Pamiątką tey łaski, którąście nam wyświad-
czyli, która od nas drogo poważana i od potomno-
ści z wdzięcznością wspominana będzie. A mając
zupełne zaufanie w łaskawym sercu Społ-obywate-
low różney kondycyi, będąc upewnieni o Ich przy-
jaźni i życzliwości, tę usilną do Nieb zanosimy pro-
szbę, aby pozwalając nam z Tobą żyć w zgodzie i
w nieprzerwanym pokoju, i zostawując nienaruszo-
ną tę Wolność, którey nam Prawa Oyczyzny uży-
czają, zawsze się od nas tey wdzięczności spodzie-
wali, którą im jako Społ-obywatelom winni ieste-
śmy.

A iakiemż słowy mam oświadczyć wdzię-
czność całego zgromadzenia Ewangelickiego *Wam*
Godni Mężowie! którzyście Wasz Urząd Starzców-

bratwie jedney karły
p. Estreich 3. VIII. ab 1907

